

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. д-р Христо Калчев Кисов, дм
гр. София, ул. „Лайош Кошут” 22, офис №5, ДЦ „Естетична имплантология”
ООД

относно дисертационен труд на тема

„ПРОТЕТИЧНО ЛЕЧЕНИЕ НА ПАЦИЕНТИ СЪС СИЛЕН РЕФЛЕКС НА ГАДЕНЕ И ПОВРЪЩАНЕ”

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ по докторска програма „Протетична дентална медицина“ в Област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.2 Дентална медицина

Автор: д-р Цветелина Николова Канлиева

Форма на докторантурата: самостоятелна подготовка

Катедра: „ Дентално материалознание и протетична дентална медицина “, ФДМ, МУ – Варна

Научен ръководител:

проф. д-р. Методи Захариев Абаджиев, д.м.н.

Рецензията е изготвена в изпълнение на заповед № Р-109-394/08. 09. 2023 г. на Ректора на МУ-Варна и Протокол № 1/20.09.2023 г. на Научното жури.

1. Общо представяне на процедурата и на докторанта

Представените комплект материали на хартиен/електронен носител са в съответствие с Процедурата за придобиване на ОНС „Доктор“ в МУ – Варна и Правилника на МУ-Варна.

Докторантката д-р Цветелина Николова Канлиева е представила 3 пълно текстови публикации, свързани с дисертационния труд, в които е първи автор. Една от статиите е в реферирано списание - Journal of IMAV.

Бележки и коментар по документите:

Представените документи са изрядно подготвени и подадени, и отговарят на изискванията.

2. Кратки биографични данни за докторантката д-р Цветелина Николова Канлиева:

Д-р Цветелина Николова Канлиева родена на 04. 08. 1988 г. в гр. Велинград. През 2007 г. завършва средно образование – СОУ „Св. Св. Кирил и Методий“. През 2013 г. дентална медицина във ФДМ на МУ – Пловдив. Тя е назначена през 2018 за асистент в Катедрата по протетична дентална медицина, ФДМ, МУ – Варна. От 2022 г. защитава специалност по протетична дентална медицина. Член е на Българския зъболекарски съюз.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Пациентите със силен рефлекс на гадене и повръщане са били, са и ще останат нежелано предизвикателство за всеки практикуващ стоматолог. Силния рефлекс на гадене и повръщане затруднява важни клинични манипулации като снемането на отпечатък в неподвижното протезиране и циментирането на завършените протезни конструкции.

Лечението на пациентите със силен рефлекс на гадене и повръщане е силно затруднено при тези с пълно обеззъбяване. Снемането на отпечатъците е истинско изпитание и за зъболекаря и за пациента. Макар и рядко част от тези пациенти отказват да използват перфектно изработените протези.

Тази група пациенти обикновено не са контингент на студентите и може би това обяснява защо проблемът не е обект на проучвания и публикации. Всеки стоматолог се среща в практиката си с пациенти със силен рефлекс на гадене и те превръщат неговия труд в изключително труден и стресиращ. Целта на настоящият дисертационен труд е да се изследват проблемите при работа с пациенти със силен рефлекс на гадене и да се създадат алгоритми за работа с тях при различните протетични манипулации.

4. Познаване на проблема

Литературният обзор, разработен на 42 страници показва добре разнообразните страни на проблема с рефлекс на повръщането. Независимо от давността на разглеждания проблем факт е,

че липсва ясен и точен протокол за поведение на лекаря по дентална медицина при подобни случаи.

Библиографията ангажира 7 страници и съдържа 175 литературни източника, от които 45 на кирилица и 130 на латиница. Литературен обзор показва, че докторантката д-р Цветелина Николова Канлиева познава в детайли състоянието на проблема. Докторантката е създала разностранни познания в изследваната област, което и позволява да формулира целта и задачите на дисертационния труд.

5. Методика на изследването

Разработената методика на изследване позволява постигане на поставената цел и получаване на логичен отговор на задачите на дисертационния труд.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е написан на 162 стандартни страници, които включват общо 21 таблици, 95 фигури и 6 приложения. Дисертационният труд на д-р Канлиева е насочен към един стар и в същото време актуален проблем на съвременната протетична стоматология, а именно как да се преодолеят проблемите, свързани с протетичното лечение на пациенти със силно изразен рефлекс за гадене и повръщане.

Литературният обзор е изчерпателен и добре организиран.

Целта и задачите са в съответствие с избраната тема.

Целта на дисертационния труд е да се изследва рефлексът на гадене и повръщане при рискови пациенти и да се създадат алгоритми за работа с тях при различни протетични манипулации.

За решаването на тази цел са формулирани общо 4 задачи, три от които са с по две подзадачи.

Разработените материали и методите позволяват разрешаването на поставената цел и конкретните задачи. Описани са подробно и добре онагледени с **достатъчен брой фигури**.

Резултатите от изпълнението на конкретните задачи са добре онагледени със снимков материал, таблици, схеми и диаграми. Дисертантката предоставя подробен статистически анализ на получените резултати. Обсъждането отговаря на съвременните изисквания.

Заклучението и изводите са в пряка връзка с получените резултати и са подкрепени от статистически обработени таблици и диаграми . Приносите разкриват практическата насоченост на научния труд.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Приносите на дисертационния труд на дисертантката д-р Цветелина Николова Канлиева са определени като:

1. Научно-приложни приноси (НПП)

1.1. НПП приноси с оригинален характер

- За пръв път в България е изследвана сетивността на лигавицата на орофарингса чрез пластмасови влакна с приблизително логаритмична скала на действителната сила и линейна скала на възприемания интензитет.
- За пръв път са използвани ХПЛС за повлияване на vomitus рефлекса.
- Установено е, че рефлексът на гадене след прием на хомеопатичните лекарствени средства се понижава при 44.30 % от пациентите. Тактилният усет се запазва.
- Установено е, че сетивността и рефлексната реакция след приложение на местен анестетик се понижава при 48,76% от изследваните пациенти.

1.2. НПП приноси с потвърдителен характер

- Потвърдено е, че при протетично лечение на пациенти с фарингеалния рефлекс най- трудна е процедурата по снемане на отпечатък.
- Установени са най-рефлексогенните зони на пациентите със силен рефлекс на гадене и повръщане. При всички пациенти 100% от тях имат РГ в зоната между твърдо и меко небце, при 91,74% в задната трета на езика и 52.89% в страничните ръбове на езика.
- Потвърдено е, че за възникване на рефлекс на гадене е от значение големината на рецепторното поле.
- Потвърдено е, че след предаване на нова сменяема протеза пациентите със засилен небцов рефлекс продължават да имат непоносимост поради контакта на протезната плака с рецепторните полета.
- Потвърдено е, че контактната анестезия с лидокаин намалява рефлекса на гадене.

2. Приложни приноси (ПП)

Създаден е алгоритъм за управлението при пациенти с усилен рефлекс на гадене и използване на хомеопатични лекарствени средства, който може да бъде приложен по време на клиничните етапи и по време на адаптационния период от самия пациент.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Публикациите, свързани с дисертационния труд на д-р Канлиева, са общо 3 и в тях тя е първи автор, което е доказателство, че дисертантката може да работи в екип. Те са пълнотекстови публикации, свързани с дисертационния труд, с които се покриват минималните изисквания на НАЦИД за ОНС „Доктор“. Една от публикациите е в реферирано списание - J of IMAV.

9. Лично участие на докторанта

Личното участие на докторантката д-р Цветелина Канлиева заедно с научния и' ръководител проф. Методи Абаджиев в проведеното дисертационно изследване е безспорно и формулираните приноси и получени резултати са тяхна лична заслуга.

10. Автореферат

Авторефератът на д-р Канлиева е направен според съответните правила и изисквания, и отразява основните резултати, получени в дисертационния труд.

11. Критични забележки и препоръки

Нямам критични бележки към представения дисертационен труд.

12. Лични впечатления

Д-р Канлиева е била моя студентка във ФДМ – Пловдив. Дисертационният и труд я представя като добър преподавател, който се ангажира с разрешаването на един проблем, който студентите провокират, и който трябва да преодоляват.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Областта, в която д-р Канлиева работи поставя проблеми за разрешаване с изключителна значимост за неподвижното протезиране където осигуряването на сухо оперативно поле е от първостепенно значение. Всеки напредък в овладяването на рефлекс за гадене и повръщане представлява интерес за практикуващите стоматолози и за международните реферирани списания вкл. и такива с импакт фактор.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ - Варна. Представените материали и дисертационни резултати съответстват на специфичните изисквания на МУ – Варна.

Дисертационният труд показва, че докторантката д-р Цветелина Николова Канлиева притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Протетична дентална медицина“. Дисертантката показва качества и умения за самостоятелно и колективно провеждане на научни изследвания.

Съобразявайки се с критериите за придобиване на образователна и научна степен „доктор“, посочени в Закона за развитие на академичния състав, Правилника за неговото приложение и Правилника на МУ– Варна, давам положителна оценка на дисертационния труд „Протетично лечение на пациенти със силен рефлекс на гадене и повръщане ” и ще гласувам на д-р Цветелина Николова Канлиева да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност 03.03.03 „Ортопедична стоматология”

София
28. 10. 20 23 г

Рецензент:
Проф. д-р Христо Кисов, дм